

De taak der Toekomst.

Op den drempel der twintigste eeuw, in *De Heraut* van 5 November 1899—4 Maart 1900, wees Dr A. Kuiper zijn lezers op de taak der toekomst.

Hij stelde toen de groote vraag aan de orde, of de kerken volstaan kunnen met eenvoudig te belijden wat vroeger beleden werd, dan wel, of ze niet wel waarlijk van Godswege een roeping hebben, om de beleden waarheid ook in zulk een vorm uit te spreken, dat ze tegen de dwalingen van dezen tijd beveiligd zij.

Is de confessioneele taak der kerken in 1619 afgeloopen, of gaat die taak nog altoos door?

Kunnen de kerken er mee volstaan, om de dwalingen van de 4de en 5de, van de 16de en 17de eeuw te weerstaan, of zijn ze evenzoo geroepen, om ook de dwalingen van de 19de en 20ste eeuw onder de oogen te zien en te weerspreken?

Is de confessioneele taak der kerken een stilstaande, of een steeds voortgaande?

Zijn de kerken slechts een versterkte voortzetting van het verleden, of hebben ze in te leven in het heden, te werken voor de toekomst?

Hierop antwoordde Dr Kuiper:

Een onveranderlijke, voor alle eeuwen passende belijdenis, is kortweg ondenkbaar, en onze vaders van de 16e eeuw hebben dat zoo weinig bedoeld, dat ze reeds zelve en een nieuwen Catechismus en een nieuwe Belijdenis hebben opgesteld, en nog toen het nauwelijks een halve eeuw verder was, die Belijdenis opnieuw hebben aangevuld.

Die noodzakelijkheid van verandering en aanvulling ontstaat ten deze, door de verandering en verrijking, die gedurig in het algemeen menschelijk bewustzijn plaats grijpt, en deze verandering in het algemeen menschelijk bewustzijn is vrucht eenerzijds van het denkproces zelf, en anderzijds van de veranderingen in het levensproces.

Het is Gods wil en bestel geweest, dat het denken niet zou stilstaan, maar steeds dieper zou delven en steeds verder zou voortschrijden.

En bij dezen gestadigen voortgang in het denkproces, waarvoor God zelf in de groote denkers het genie inspireerde, komt dan in de tweede plaats de moeilijke voortgang van het levensproces. Telkens wordt het leven ingewikkelder, rijker, voller, veelzijdiger. Gedurig komen meer vraagstukken oplossing eischen, wier bestaan men in vorige eeuwen zelfs niet vermoed had.

En hoe zou dan, waar het algemeen menschelijk bewustzijn aldus, wel verre van een petrefact te zijn, leeft en levende zich gestadig ontwikkelt, de belijdenis der kerken stationair kunnen zijn, en zich, in wat eeuw ook, voor alle volgende eeuwen kunnen voortzetten!

De nooit stilstaande ontwikkeling van het denk-bewustzijn eischt daarom, dat de belijdenis zich steeds duidelijker en steeds in aansluiting aan de groote vraagstukken van het leven zal uitspreken.

Men kan echter tegenwerpen: Al wat gij wenscht dat aan de Formulieren zal worden toegevoegd, zit reeds in die Formulieren in.

Ongetwijfeld, schreef Dr Kuiper, dat alles zit er ook in. Maar is daarmee de door ons gestelde eisch afgewezen?

Zult ge dan zoo ook tot den landman zeggen: Spaar u de moeite van het uitzaaïen van uw zaadkoren. In dat zaadkoren van een vorig jaar, zit halm, aire en graan reeds kiemsgewijze in?

Of voelt ge dan niet, dat wie zoo spreekt, der vaders doen op de Dordtsche Synode van 1618/19 ten eenenmale veroordeelt? Zij toch voegden aan de belijdenis een stel van vijf nieuwe hoofdstukken toe, waarin eerst thetisch en daarna antithetisch gehandeld werd: 1o. van de verkiesing en verwerping, 2o. van den dood van Christus, 3o. van de verdorvenheid des menschen, 4o. van de bekeering en 5o. van de volharding der heiligen.

Zaten ook soms deze vijf leerstukken niet in de Belijdenis, niet in den Heidelberger in? Vall er één oogenblik aan te denken, dat niet elk leeraar u terstond elk dezer vijf stukken in Belijdenis en Catechismus zou weten aan te wijzen? Niet alleen zoo afzonderlijk, en niet zoo opzettelijk en niet

zoo breed, elk dezer vijf punten, het is zoo. Maar ze zaten er dan toch reeds heel anders in, dan de appelboom in het appeltje, dat op uw bord spat, of zelfs dan de halm in de graankorrel. Er was van elk dezer vijf leerstukken in Belijdenis en Catechismus reeds heel wat uitgebot te zien.

Zou men nu daarom tot onze vaders van 1619 hebben moeten zeggen: Gij onverstandigen en tragen van hart om te verstaan al wat in uw Belijdenis reeds inzat! Al wat ge kwaamt aandragen, was er reeds. Ge verloort u in onnoodige drukte. Ge beroerdet de kerken om niet. Neemt ze terug uw fraaie Canones. Voor wie niet zienderoogen blind is, en lezen wil wat er inzit, is onze schoone Belijdenis en evenzoo onze fraaie Catechismus voldoende en genoegzaam.

Zoo hebben de kerken toen niet gesproken.

Welnu, ook in de hedendaagsche dwalingen kwam niets op, waartegen ge in onze Formulieren geen verweer vindt, zoo ge het er uithaalt. Maar daarom mag toch geen oogenblik worden vastgehouden aan de voorstelling, alsof deswege de Kerken zich van het verder uitwerken van haar Belijdenis tegenover die thans heersche dwalingen ontslagen mochten achten.

Het zit er in, en het komt er uit, zoo gij het er uit afleidt en het er uithaalt, ongetwijfeld; maar doe dat dan ook. Haal het er uit. Breng het er uit te voorschijn. Laat het zien en toon het. Doch dan zult ge juist gedaan hebben, wat wij als plicht stelden. Dan zult ge uw Formulieren hebben verbreed.

Zóó schreef Dr Kuiper 30 jaar geleden.

Maandenlang bond hij deze uiterst gewichtige gelegenheid aan de kerken op het hart.

Maar op zijn noodkreet beluisterde hij toen niet meer dan een enkele wezenlijken echo.

Wel echter schreef hij reeds dadelijk den pestwalm in te snuiven, die van de conservatieve vaalt tegen zijn ondernemen opsteeg.

Het was alleen Ds J. C. Sikkel, die in *Hollands Kerkblad* steeds een echo gaf op dit roepen van Dr Kuiper.

En eigenaardig, diezelfde Ds Sikkel was het ook, op wiens initiatief, nu 'n tien jaar geleden, de *Classis Amsterdam de Particuliere Synode* van

POPULAIR-WETEN - SCHAPPELIJKE SCHETSEN

Het Chillasme en het Oude Testament.

XIII.

(Jesaja's troostboek, hoofdstuk 40—66.)

Het tweede hoofddeel van Jesaja's profetieën draagt een geheel ander karakter dan het eerste. Hierin staat niet langer de bestraffing en de aankondiging van het oordeel op den voorgrond, maar deze hoofdstukken stellen zich geheel op het standpunt dat het aangekondigde oordeel gekomen is, dat het volk in ballingschap weggevoerd is, dat Jeruzalem en de tempel verwoest zijn, en nu wordt aan het aldus geslagen en getuchtigde volk de troost geboden, dat de ballingschap een einde zal nemen en stad en tempel zullen herbouwd worden.

Zeer velen meenen dat deze hoofdstukken dan ook niet aan Jesaja zelf moeten toegeschreven, maar dat ze veeleer aan een onbekenden profet te danken zijn, die in de tweede helft der ballingschap leefde. Ja, sommigen gaan nog verder, en splitsen ook het tweede hoofddeel nog weer in tweeën, waarbij ze dan het tweede gedeelte toekennen aan een derden profet, die korter of langer tijd na de ballingschap zou hebben gepredikt (dat zouden dan zijn de hoofdstukken 56—66).

Het is niet mogelijk binnen het bestek van deze artikelenreeks een breede bespreking te geven van deze kwestie. We volstaan met te zeggen, dat we het auteurschap van Jesaja voor het geheele tweede hoofddeel handhaven; van de gronden, waarop deze handhaving rust, heb ik rekenschap gegeven in mijn *Profeten des Ouden Verbonds*, blz. 153—158. Ook vergelijkte men Ridderbos, *De profet Jesaja II*, blz. XII—XXVI.

Het begin van het tweede hoofddeel geeft terstond het karakter van deze profetie aan: „Troost, troost mijn volk — spreekt naar het hart van Jeruzalem en roept haar toe, dat haar strijd vervuld, dat hare ongerechtigheid verzoend is, dat zij van de hand des Heeren dubbel ontvangen heeft voor al hare zonden” (Jes. 40:1, 2). Troost bieden, dat is het doel. Men heeft daarom dit tweede hoofddeel den naam gegeven van *Jesaja's troostboek*, en wij nemen die benaming gaarne over. Die troost bestaat daarin dat Jeruzalem's kastijding ten einde loopt, dat de vergelding voor haar zonden volkomen afdoende is geweest (dat is de zin van dat eigenaardige dubbel), en dat door het lijden, dat ze heeft te dragen gehad, hare ongerechtigheid is geboet, verzoend.

Dat hiermee bedoeld wordt op de Babylonische ballingschap, en het ten einde loopen daarvan, kan aan geen den minsten twijfel onderhevig zijn. Al dadelijk blijkt dit uit het ten tooneele voeren van Babel's overwinnaar, die aanvankelijk in eenigszins

geheimzinnige bewoordingen wordt aangeduid (Jes. 41:1—10, 21—29; 43:14), maar daarna ook uitdrukkelijk met name wordt genoemd (Jes. 44:24—45:8); Kores, of Cyrus, de koning der Perzen. Ook wordt gezegd, dat hij Jeruzalem en den tempel zal doen herbouwen (Jes. 44:28) en dat hij Israël naar zijn land zal laten terugkeeren (Jes. 48:20); beide tezamen in Jes. 45:13.

Bij deze teekening van den terugkeer uit de ballingschap treffen wij soortgelijke trekken van beeldspraak aan, als we in Jes. 35 hebben opgemerkt: zoo is er sprake van water in de woestijn (Jes. 41:18; 43:19, 20; 48:21), van een verrassenden plantengroei in de wildernis (Jes. 41:19; 43:20), van een geoffenden weg (Jes. 40:3, 4; 43:19; 49:11). Deze overeenkomst versterkt en bevestigt tevens onze opvatting van Jes. 35. Het is de bijzondere zorg Gods voor zijn volk, welke hier op treffende wijze wordt geteekend. Daarvoor vinden we trouwens nog veel meer beelden gebruikt. Allereerst het kostelijke beeld van den herder en zijn kudde (Jes. 40:11), waarbij ook duidelijk wordt gezegd dat het een beeld is: „Hij zal zijne kudde weiden gelijk een herder”. Ook dit rechtvaardigt te meer onze meening dat we in andere, verwante en gelijksoortige uitdrukkingen beeldspraak hebben te zien. Dan vinden we het beeld van lichamelijke gebrekkigen, die veilig geleid worden (Jes. 42:16), van het stukslaan van koperen deuren en ijzeren grendels (Jes. 45:2), enzovoorts.

Eene belangrijke plaats neemt daarbij in de schildering van Gods almacht, waardoor Hij zeker in staat is deze wondere verlossing voor Zijn volk tot stand te brengen (Jes. 40:12—18, 21—29; 43:15—17; 45:11, 12); en waarbij dan met name de tegenstelling op den voorgrond treedt tusschen den levenden God en de stomme afgoden (Jes. 40:19, 20; 41:6, 7, 21—24), eene tegenstelling die aanleiding geeft tot schamperen spot met die afgoden als voortbrengsels van 'smenschen handen (Jes. 44:9—20).

Er is geen enkele reden om in deze troostprediking van Jesaja behalve de aankondiging van den terugkeer uit de Babylonische ballingschap, die niemand hier loochenen kan, bovendien nog de profetie van een tweeden terugkeer der verstrooide Joden tegen het wereld einde aan te nemen.

Maar hoe hebben we dan te oordeelen over de Messiaansche bestanddelen die dit troostboek toch in zoo rijke en treffende mate bevat, en hoe moet het verband tusschen den terugkeer uit Babel en die Messiaansche profetieën worden gelegd?

Allereerst moeten we hier de opmerking maken, dat de bestanddelen, waarin van den Messias sprake is, de zoogenaamde „liederen op den Knecht des Heeren” — het zijn: Jes. 42:1—4; 49:1—6; 50:4—9 en 52:13—53:12 — tamelijk los tusschen de overige profetieën in staan, en daarmee althans geen rechtstreekschen en onmiddellijken samenhang vertoonen. Dit verschijnsel is zoo opvallend, dat

tal van geleerden gemeend hebben deze „liederen” daarom aan een anderen auteur te moeten toeschrijven. Nu gaat men daarin ongetwijfeld veel te ver. Het feit dat bepaalde profetische uitspraken geen directen samenhang vertoonen met hun omgeving, komt in de profetische literatuur te veelvuldig voor, dan dat men daarom alleen aan een anderen auteur zou mogen denken. Maar het feit dat de onmiddellijke samenhang ontbreekt, toont echter wel dat er geen grond aan deze Messiaansche bestanddelen te ontleenen valt om Israël's wederkeer, waarvan Jesaja spreekt, in verband te brengen met de verschijning van den Messias en daarom te denken aan een wederkeer, die eerst in de periode der Nieuwe Bedeeïng zal plaats hebben.

Anderzijds evenwel zou het niet juist zijn de stelling te verkondigen, dat in Jes. 40—66, buiten de passages welke van den Knecht des Heeren handelen, nergens van iets anders dan van een in beeldrijke termen geleekenden terugkeer uit de Babylonische ballingschap gehandeld wordt. Immers, wij vinden ook hier ongetwijfeld een en andermaal een soortgelijk verband tusschen dit nationale herstel van Israël en een bijzondere betekenis van Israël voor de volkerenwereld, als we reeds in Micha 4 en Jes. 2 en 11 hebben opgemerkt. Zoo in Jes. 51:3—6. Hier is allereerst sprake van den herbouw van het door de Chaldeen verwoeste Jeruzalem: „Want de Heere zal Zion troosten; Hij zal troosten al hare woeste plaatsen, en Hij zal hare woestijn maken als Eden, en hare wildernis als den hof des Heeren; vreugde en blijdschap zal daarin gevonden worden, dankzegging en eene stem des gezangs” (vs 3). De troost van het verwoeste Zion bestaat natuurlijk daarin dat het herbouwd wordt. Het geheel-woeste oord, waar de puinhoopen van het eens zoo heerlijke Zion liggen, zal weer worden als het Paradijs, zoo schoon! En daarom zal vreugde en dankbaarheid de harten vervullen. In het volgende vers echter wordt gewag gemaakt van Gods wet en recht, die een licht worden voor de volken (vs 4); ongetwijfeld is dit in soortgelijken zin te verstaan als Micha 4:2 en Jes. 2:3 „uit Zion zal de wet uitgaan en des Heeren woord uit Jeruzalem”. Daarom kan verder ook volgen: „mijne gerechtigheid is nabij; mijn heil trekt uit en mijne armen zullen de volken richten; op Mij zullen de eilanden wachten en op mijnen arm zullen zij hopen” (vs 5). We vinden hier verwantschap aan Micha 4:3 en Jes. 2:4. Intusschen gaat hier de profetie nog verder dan in de aangehaalde plaatsen. In het zesde vers wordt er op gewezen dat het aldus uit Zion voor heel de volkerenwereld voortkomende heil zal bestaan tot aan het eind der dagen: „heft ulieder oogen op naar den hemel, en aanschouwt de aarde beneden; want de hemel zal als een rook verdwijnen, en de aarde zal als een kleed verouden, en hare inwoners zullen van gelijke sterven; maar mijn heil zal in eeuwigheid zijn; mijne gerechtigheid zal niet verbroken worden”. Hier is wel heel duidelijk, dat het uit Zion de wereld zegenende heil van zuiver geestelijken aard is: zelfs bij het geheel

Noord-Ho
node van
om, in
van de
Gereform
die zulle
geen de
over opg
over de
belijden
als het
Heiligen
den Chri
die in Ch
verhoudi
Gods; o
heid en
ontrent
telijke r
tusschen
ontrent
op het g
orde zij
Dit vo
lijke ver
kring g
door val
in zichz
Op de
form het
Maar
alvat i
matie b
En th
van Leet
ken naar
gestippel
Riekt
van Kuy

en al ve
nog best
Een t
Jes. 54;
een kin
getal va
in sterk
ger, uit
zal over
eerste p
is bij de
heeft da
Want, a
rechtste
aansche
sprake,
hier tuss
kondig
tigit, w
trekking
aangen
sias, da
een schu
heeft ge
hoofdstu
mogen c
er nog
wachten
het zaa
meerder
door Zi
ziet op
over de
toch ool
heidenv
den Mes
te zien,
tischen
lijken z
denken.
dat er
neming
dat dez
bezit zo
Nog
vs 1—4
evenals
zonder
mijnen
uwe na
naar d
v.v.), i
den Pin
telijk. V
asten z
der Ch
niets b
„uw z
breidt
lijken z
We g
aan te